

Х

р а ц и н о в и с р е д б и

под покровителство на претседателот
на социјалистичка федеративна република
Југославија јосип броз тито

социјални мотиви во делата на
македонските ликовни уметници
(1922 — 1944)

Титов Велес, Народен музеј, 9—20. XI 1973

приредува: музејот на современата уметност — скопје

концепција на изложбата: борис петковски и соња
д. абациева
организација и каталог: соња д. абациева
печатница: графички погон „светлост“, скопје
тираж: 1000

Изложбата: „Социјални мотиви во делата на македонските ликовни уметници“ (1922 — 1944), Музејот на современата уметност — Скопје ја замисли како приказ на оној дел од творештвото на македонските уметници во кое, создадено главно во периодот помеѓу двете војни, во широка скала тематски рамки, се прикажани елементи од социјалната панорама на тој период во Македонија.

Поради ограничените рамки во кои мораше да биде реализирана, изложбата не може да го претстави овој особен вид на нашата современа ликовна уметност. Меѓутоа, таа сепак укажува колку некои настојувања што се раѓаа и во други форми на нашето национално културно изразување во предвоениот период, беа блиски и на македонските ликовни уметници кои твореа во тоа време. Оваа непретенциозна ликовна манифестација најсоответно може да му се придружи на одбележувањето на 10-годишното постоење на Средбите, што му се посветени на поетското и револуционерното дело на Коста Рацин. Дел од неговиот свет, преточен во стихови што така силно, непосредно и драстично ја изразуваат поетската и револуционерната ангажираност на Рацин за преобразба на некогашната нерадосна македонска стварност, се наоѓа изразен и во повеќе дела прикажани на оваа изложба.

Низ нив уметниците од нашето подрачје фиксирале карактеристични личности, амбиенти и сцени од животот на нашиот човек во еден период од нешто повеќе од две децении. Во односот спрема овие социјални мотиви, се изразува всушност целокупната човечка и творечка индивидуалност на одделни автори. Нивните творби претставени на изложбата содржат различен интензитет на емотивно и идејно определување спрема предметот што се обработува со разновидни естетско-стилски пристапи. Така, за Никола Мартиноски многупати е укажано колку неговото творештво, стилски поврзано со европскиот експресионизам, но и со најбитните карактеристики на нашата средновековна уметност, е длабоко проникнување во социјалната и психолошка структура на луѓето од нашата средина; толкување на нивната судбина, што често се подигнува до ангажман за непосредно, насочено укажување на социјалната опасина на едно време. За другите наши уметници е одбележувано дека го врзуваат својот интимен свет со физиономијата — етничка, социјална, природна на средината од која потекнуваат, како што е случајот со делата на Лазар Личеноски. Тоа може да се каже и за редица остварувања на Димитар Аврамовски Пандилов, Вангел Коџоман, Тома Владимирски и др. Дејствувањето на Василие Поповиќ — Цицо главно насочено кон карикатурата, напати се подигаше до зајадлива или сурова, експресивна интерпретација на тегобната стварност на нашиот човек во вителот на жестоката социјална експлоатација. И во некои од скулптурите на Димо Тодоровски во периодот што го опфаќа оваа изложба, се фиксирани невесели и карактеристични социјални епизоди од животот на човекот од нашето подрачје.

Оваа изложба покажува колку веќе пред 1944 година, беа создадени претпоставки за едно неизнасилно, органско вклучување на поголем дел учесници на оваа изложба во новите творечки задачи што пред нив ги постави нашата Револуција и изградбата на социјализмот кај нас.

Борис Петковски

КАТАЛОГ

ДИМИТАР АВРАМОВСКИ ПАНДИЛОВ (1898 с. Тресонче — 1963 Скопје)

1. Циганче, 1922
масло на платно, 26 x 17
без сигнатура
сопств.: Уметничка галерија, Скопје
2. Продавач на кадаиф, 1926
масло на платно, 17,3 x 20,5
сигн. д. л. Д. П. и д. д. 1926
сопств.: Уметничка галерија, Скопје
3. Гајдаш, 1926
масло на платно, 79 x 92
без сигнатура
сопств.: Музеј на современата уметност, Скопје
4. Питачка, 1926
масло на платно, 23,5 x 16
без сигнатура
сопств.: Музеј на современата уметност, Скопје
5. Товарење на снопови, 1936
масло на шпер-плоча, 48 x 60,6
сигн. д. д. Д. Пандилов 1936
сопств.: Уметничка галерија, Скопје
6. Жетварки, 1937
масло на шпер-плоча, 48 x 60,7
сигн. д. д. Д. Пандилов 1937
сопств.: Уметничка галерија, Скопје

ТОМА ВЛАДИМИРСКИ (1904 Скопје — 1971 Скопје)

7. Работник, 1940
масло на платно, 67 x 58,5
сигн. д. л. Т. Влад. 1940
сопств.: Радмила Владимирска, Скопје

ДИМЧЕ КОЦО (1910 Охрид)

8. Работници, 1939
акварел, 24 x 32
без сигнатура
сопств. на авторот

ВАНГЕЛ КОЦОМАН (1904 Струга)

9. Ноќен чувар, 1935
масло на платно, 74 x 54,5
сигн. д. д.: В. Коцоман 1935
сопств.: Историски музеј, Скопје
10. Каменорезци, 1936
масло на платно, 46 x 63
сигн. г. л. В. Коцоман 1936
сопств.: Стопанска комора на СРМ, Скопје
11. Охридски полјак, 1937
масло на платно, 80 x 60,5
сигн.: г. л.: В. Коцоман 1937
сопств. на авторот

ЛАЗАР ЛИЧЕНОСКИ (1901 Галичник — 1964 Скопје)

12. Мајстор Тане, 1934
масло на шпер-плоча, 40,5 x 32,5
сигн. д. л.: Личе 1934
сопств.: Зоја Личеноска, Скопје
13. Човек кој продава петел, 1935
масло на платно
сопств.: Модерна галерија, Загреб

14. Долап, 1937
масло на платно, 161 x 113,5
сигн. д. л.: Личеноски 1937
сопств.: Уметничка галерија, Скопје
15. Чочеци, 1934
масло на платно, 101 x 81
сигн. д. л.: Ličen 39
сопств.: Зоја Личеноска, Скопје
16. Дрвосечач, 1939
студија — цртеж, јаглен 41 x 32
сигн. д. л. Личен
сопств.: Зоја Личеноска, Скопје
17. Саатчија, 1940 — 1946
масло на шпер-плоча, 100 x 81
сигн. д. д.: Личеноски Л. 1946
сопств.: Уметничка галерија, Скопје

НИКОЛА МАТИНОСКИ (1903 Крушево — 1973 Скопје)

18. Бездомници, 1928
цртеж, моливи во боја, 51,5 x 32,5
сигн. д. л.: N. Martinoski 1928 и д. д. 1928
сопств.: Галерија „Никола Мартиноски“ Крушево
19. Порок, 1931/32
масло на платно, 76,3 x 56
сигн. л. средина: N. Martinoski
сопств.: Галерија „Никола Мартиноски“, Крушево
20. Циганка со внучето, 1935
цртеж, туш, 50 x 42
сигн. д. д.: N. S. M.
сопств.: Музеј на современата уметност, Скопје
21. Момче и девојче, 1935/36 (?)
цртеж, молив, 44,6 x 55,6
сигн. д. средина: N. S. Martinoski
сопств.: Музеј на современата уметност, Скопје
22. Другарчиња со петел, 1935/36 (verso)
цртеж, молив, 40,7 x 49,5
сигн. д. средина: N. S. Martinoski
сопств.: Уметничка галерија, Скопје
Две девојчиња, 1935/36 (recto)
цртеж, молив, 40,7 x 49,5
без сигнатура
23. Две циганчиња, 1935/36
темпера на картон, 50 x 45
сигн. г. л.: N. S. Martinoski
сопств.: Музеј на современата уметност, Скопје
24. Рамадан, околу 1935/36
масло на платно
сопств.: Марија Ѓукник, Ниш
25. Мајка со дете, 1935/36
масло на платно, 100 x 56
сигн. г. д.: N. S. Martinoski
сопств.: Градски музеј, Скопје
26. Позирање, 1937
цртеж, молив, 34 x 40
сигн. д. средина: N. Martinoski 1937
сопств.: Галерија „Никола Мартиноски“, Крушево
27. Ученикот Диме, 1937/38 (?)
масло на картон, 68,5 x 52,5
сигн. г. д.: N. Martinoski D
сопств.: Уметничка галерија, Скопје
28. Циганка 1937-40
масло на платно, 80 x 60
сигн. г. л.: N. Martinoski
сопств.: Владо Петров, Скопје
29. Дедо со внука околу 1939/1940
масло на платно, 112 x 88
сигн. г. д.: N. Martinoski D
сопств.: Републички синдикален совет, Скопје

30. Радоста на животот, 1939/40 (?)
цртеж, молив, 50,3 x 36
сигн. г. л.: N. Martinoski D
сопств.: Уметничка галерија, Скопје
31. П и т а ч, 1940 (?)
масло на платно, 95 x 64,5
сигн. г. д.: N. S. Martinoski
сопств.: Градски музеј, Скопје
32. Ко л е д а р и, околу 1941 (?)
масло на платно, 105 x 89
сигн. д. л.: N. S. Martinoski D
сопств.: Уметничка галерија, Скопје

ВАСИЛИЕ ПОПОВИЌ — ЦИЦО (1914 Скадар — 1962 Скопје)

33. М о т и в о д к а ф е а н а т а, 1933 (?)
линорез, 21 x 13,2
сигн. д. д.: Сисо
сопств.: Светозар Дорошки, Белград
34. Д р в а р и, 1933
линорез и дрворез, 16,5 x 11,6
сигн. д. д.: Василие Поповиќ
сопств.: Светозар Дорошки, Белград

ДИМО ТОДОРОВСКИ (1910 Солун)

35. Б е р а ч к а н а т у т у н, 1942 — 1943
теракота, висина 26 см
сопств.: Благоја Дрнков, Скопје
36. К е м а н е ц и ј а, 1942 — 1943
теракота, висина 33 см.
сопств.: Благоја Дрнков, Скопје

НИКО ТОЗИ (1924 Охрид)

37. П р в а т а б р а з д а, 1944
цртеж, молив, 21 x 30
сигн. д. л.: Положај 1944 и д.д.: Нико
сопств. на авторот

МИХАИЛО ШОЈЛЕВ (1887 Титов Велес — 1972 Скопје)

38. П и т а ч, после 1941
масло на платно, 74 x 47
сигн. д. л.: М. Шојлев
сопств.: инг. Драган Шојлев, Скопје